Súd:	Krajský súd Trnava
Spisová značka:	24Co/35/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu:	2314205061
Dátum vydania rozhodnutia:	26. 06. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	JUDr. Dominika Horváthová
ECLI:	ECLI:SK:KSTT:2024:2314205061.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Dominika Horváthová a sudkýň JUDr. Eva Behranová a JUDr. Ľubica Spálová, v právnej veci žalobcov: 1/ A. B., nar. XX.XX.XXXX, adresa A. B. C. XXX, 2/ D. B., nar. XX.XX.XXXX, adresa A. B. C. XXX, 3/ C. E., nar. XX.XX.XXXX, adresa A. B. C. XXX, 4/ F. B., nar. X.X.XXXX, adresa A. B. C. G. H. I. XXX, všetci žalobcovia zastúpení JUDr. Zuzanou Lapárovou, advokátkou so sídlom Nové Zámky, Forgáchova bašta 7 proti žalovanému: KOOPERATIVA poisťovňa a.s., Vienna Insurance Group, IČO: 00 585 441, so sídlom Bratislava, Štefanovičova 4, zastúpený JUDr. Felixom Neupauerom, advokátom so sídlom Bratislava 2, Dvořákovo nábrežie 8/A, o určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy, na odvolanie žalovaného proti výroku I. a III. rozsudku Okresného súdu Galanta č.k. 8C/102/2014-605 zo dňa 02.11.2023, takto

r o z h o d o l :

I. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I. a III. p o t v r d z u j e .

II. Žalobcom 1 až 4 p r i z n á v a voči žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

o d ô v o d n e n i e :

1. Súd vo veci pôvodne rozhodol medzitýmnym rozsudkom č.k. 8C/102/2014-50 zo dňa 25.06.2014 tak, že nárok žalobcov je daný voči žalovaným 1 a 2 (pozn. pôvodný žalovaný 1 – J. K. spôsobil dopravnú nehodu, pri ktorej došlo k zraneniam D. B. a K. B., ktorí zraneniam podľahli, pričom išlo o rodičov žalobcov 1 a 2 a deti žalobkýň 3 a 4). Rozsudkom odvolacieho súdu č.k. 9Co/389/2014-120 zo dňa 24.02.2014, bol napadnutý medzitýmny rozsudok súdu prvej inštancie potvrdený. Uznesením dovolacieho súdu č.k. 7Cdo/195/2016-203 zo dňa 22.11.2017 bol rozsudok krajského súdu č.k. 9Co/389/2014-120 zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Rozsudkom odvolacieho súdu č.k. 25Co/21/2018-268 zo dňa 27.06.2018, bol napadnutý medzitýmny rozsudok súdu prvej inštancie opätovne potvrdený. Následne súd prvej inštancie rozhodol rozsudkom vo veci samej č.k. 8C/102/2014-320 zo dňa 08.11.2018 výrokom I. tak, že žalovaní 1 a 2 sú povinní solidárne zaplatiť žalobcom 1 a 2 každému po 50.000,- eur a žalobcom 3 a 4 každému po 10.000,- eur , do troch dní od právoplatnosti rozsudku, výrokom II. v ostatnej časti žalobu zamietol a výrokom III. o trovách konania rozhodol tak, že žalobcovia 1 až 4 majú voči žalovaným 1 a 2 právo na náhradu trov konania vo výške 100%, o ktorých bude rozhodnuté osobitným uznesením súdom prvej inštancie. Uznesením dovolacieho súdu č.k. 6Cdo/178/2022-509 zo dňa 29.09.2022 bolo dovolanie žalovaného 2 voči rozsudku odvolacieho súdu č.k. 25Co/21/2018-268 odmietnuté. Uznesením č.k. 23Co/151/2022-547 zo dňa 28.04.2023 odvolací súd rozsudok č.k. 8C/102/2014-320 súdu prvej inštancie vo výroku I. vo vzťahu k žalovanému 2 a v časti náhrady trov konania vo výroku III. vo vzťahu k žalovanému 2 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Rozsudok č.k. 8C/102/2014-320 teda vo výroku I. a III. vo vzťahu k žalovanému 1 nadobudol právoplatnosť dňa 05.12.2018.

2. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie rozhodol výrokom I. tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcom v 1. a 2. rade každému po 50.000,- eur a žalobcom v 3. a 4. rade každému po 10.000,- eur do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že táto povinnosť žalovaného zanikne v rozsahu, v ktorom K. J. K. splní povinnosť zaplatiť žalobcom v 1. a 2. rade každému po 50.000,- Eur a žalobcom v 3. a 4. rade každému po 10.000,- Eur, ktorá mu bola uložená rozsudkom Okresného súdu Galanta 8C/102/2014-320 z 08.11.2018, výrokom II. ostatnej časti súd žalobu zamietol, a výrokom III. o trovách konania rozhodol tak, že súd priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

3. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že dňa 01.05.2012 došlo k dopravnej nehode, kedy žalovaný 1 riadil osobné motorové vozidlo zn. Ford Fiesta, evidenčného čísla L., po ceste 1/75 v úseku Tvrdošovce - Nové Zámky, kde nevenoval dostatočnú pozornosť riadeniu a pri prejazde pravotočivej zákruty prešiel na ľavú stranu vozovky v smere svojej jazdy, kde narazil do protiidúceho motorového vozidla značky Škoda 105, evidenčného čísla L., v dôsledku čoho vodič vozidla D. B. a jeho spolujazdkyňa K. B. utrpeli zranenia, ktorým na mieste podľahli. Jednalo sa o rodičov žalobcov 1 a 2 a o deti žalobkýň 3 a 4. Za uvedené konanie bol žalovaný 1 na základe rozsudku Okresného súdu v Nových Zámkoch sp. zn. 3T/223/2012 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4To/80/2013 uznaný vinným a bol odsúdený k trestu odňatia slobody v trvaní dva roky so skúšobnou dobou v trvaní 5 rokov. Osobné motorové vozidlo žalovaného 1 bolo poistené u žalovaného 2 a škodová udalosť bola vedená pod č. 21167686. Je nespochybniteľné, a medzi sporovými stranami sporné nebolo, že úmrtím rodinných príslušníkov žalobcov 1, 2, 3, 4 pri dopravnej nehode vznikla žalobcom nenapraviteľná psychická ujma. Žalobcovia 1 a 2 prišli o svojich rodičov, a tým aj o rodinné prostredie, v ktorom vyrastali. Okrem emočnej sféry strata rodičov zasiahla žalobcov aj v materiálnej sfére. Určite by sa rodičia detí snažili zabezpečiť svojim deťom najlepšie materiálne podmienky pre prípravu na život. Žalobcovia 3 a 4 pri dopravnej nehode prišli o svoje deti, resp. zaťa a nevestu. Okrem psychickej ujmy, ktorú utrpeli, prešla na nich morálna a faktická zodpovednosť postarať sa o svojho vnuka a vnučku, nehľadiac na svoj vek a zdravotný stav, pričom túto starostlivosť náležitým spôsobom zvládli. Na čísle listu 21 znaleckého posudku Ing. Romana Červinku, znalca v odbore cestná doprava, je fotodokumentácia čelného skla motorového vozidla ŠKODA 105, EČV: L. XXX M., ktorého vodičom bol D. B., ktorý zomrel pri dopravnej nehode. Z fotodokumentácie vyplýva, že na prednom skle sa nachádza nálepka technickej kontroly s chýbajúcou nálepkou emisnej kontroly, pričom časť čelného skla bola vytrhnutá pri zrážke. Znalec v posudku konštatoval, že vznik dopravnej nehody nie je v príčinnej súvislosti so stavom pneumatík. V čase dopravnej nehody boli brzdy funkčné. Brzdy vozidla boli priebežne udržiavané. Znalec ďalej konštatoval, že technický stav prednej nápravy nebol v príčinnej súvislosti so vznikom dopravnej nehody, a teda, že na prednej náprave nenastala žiadna porucha alebo závada, ktorá by mala vplyv na vznik alebo priebeh dopravnej nehody. Ohliadkou motoru a prevodovky znalec nezistil technickú závadu majúcu vplyv na vznik alebo priebeh dopravnej nehody. Na karosérii vozidla bol pokročilý korozívny rozpad, čo však nemalo vplyv na stabilitu jazdy vozidla pred zrážkou, avšak malo to vplyv na rozsiahlu deformáciu a totálny rozpad karosérie pri zrážke vozidiel, a z toho vyplývajúce následky zranení posádky vozidla ŠKODA. Kontrolou vozidla znalec zistil, že podľa kontrolnej nálepky č. SKDi 616 288 malo vozidlo platnú technickú kontrolu do februára 2013. Pokročilý korozívny rozpad karosérie bezprostredne ohrozoval bezpečnosť pasažierov vozidla a znalec bol toho názoru, že vozidlo bolo technicky nespôsobilé na prevádzku. Ohliadkou karosérie a výbavy vozidla znalec nezistil žiadnu technickú závadu alebo poruchu majúcu vplyv na vznik dopravnej nehody. Znalec vykonal aj ohliadku motorového vozidla EČ: L. XXX N.. Znalec nezistil žiadnu technickú závadu alebo poruchu, majúcu vplyv na vznik alebo priebeh dopravnej nehody. Na a čísle listu 23, 24, 25 znaleckého posudku je fotodokumentácia, z ktorej vyplýva absolútna devastácia motorového vozidla ŠKODA 105, čo sa odzrkadlilo aj na zraneniach osádky tohto vozidla. Motorové vozidlo ŠKODA 105 absolvovalo technickú kontrolu. Výsledkom technickej kontroly motorového vozidla ŠKODA 105 bolo osvedčené, že vozidlo je spôsobilé na prevádzku po pozemných komunikáciách. Technická kontrola je prehliadka a posúdenie technického stavu vozidla, systémov, komponentov alebo samostatných technických jednotiek. Technická kontrola v stanici technickej kontroly sa vykonáva podľa jednotlivých druhov kontrol v rozsahu kontrolných úkonov ustanovených zákonom. Súd bol toho názoru, že vzhľadom na devastáciu motorového vozidla, korózia karosérie nemala vplyv na úmrtie osádky motorového vozidla. Že došlo k devastácii karosérie bolo dané jej konštrukčnými prvkami. Je možné, že pri iných druhoch vozidiel ako napr. VOLVO alebo HAMER vzhľadom na robustnosť karosérie a bezpečnostné prvky nedošlo by k fatálnym následkom u osádky motorového vozidla.

4. Čo sa týka otázky náhrady nemajetkovej ujmy, súd prvej inštancie poukázal na § 11 a § 13 OZ, pričom určenie výšky zadosťučinenia v peniazoch sa stáva predmetom voľného uváženia súdu. Došlo k

neoprávnenému zásahu do súkromia žalobcov chráneného § 11 OZ, ktorého súčasťou je i rodinný život, kedy z objektívneho pohľadu je strata jedného z členov tohto spoločenstva celkom neodčiniteľnou ujmou, ktorá dopadá na zostávajúcich členov rodiny, takže primeraným zadosťučinením v danom prípade je i náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2 OZ. Ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy, vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva na rodinný život, môže byť ďalšiemu účastníkovi vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne alebo úplne bráni naplno napĺňať jeho citové potreby, t.j. nemajetková ujmy postihujúca inú ako majetkovú sféru osobnosti a to sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová a emocionálna sféra. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, u pozostalej osoby to zakladá to právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa ustanovení Občianskeho zákonníka. Realizácia tejto ochrany je vo výlučnom záujme osôb, ktoré sú v takom úzkom vzťahu k postihnutej osobe, že ochrana jeho osobnosti aj po jeho smrti (tzv. postmortálna ochrana) je ich osobným záujmom, ide o najbližších príbuzných, rodičov, súrodenca (porovnaj rozhodnutia NS SR sp. zn. 5Cdo 265/2009, 1Cdo/77/2009 a 3Cdo/228/2012). Poskytnutie primeraného zadosťučinenia sleduje priznanie satisfakcie fyzickej osobe, ktorej osobnostné právo bolo porušené so zreteľom na to, že zásah zvyčajne nemožno odčiniť obnovením pôvodného stavu. Satisfakcia prichádza do úvahy v prvom rade v podobe morálnej. Nárok na priznanie finančnej satisfakcie, náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch a pre jej určenie sú stanovené dve kritériá a to závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a okolnosti, za akých došlo k neoprávnenému zásahu. Súd prvej inštancie vyhodnotil rozhodujúce skutkové okolnosti, ktoré spočívali v tom, že smrť rodičov detí a detí žalovaných 3 a 4 ich hlboko zasiahla, ich úmrtím sa im zmenil celý život, pretože žili v šťastnom a spokojnom rodinnom spoločenstve. Všetci žalobcovia ťažko znášali útrapy spôsobené smrťou blízkych. V dôsledku tragickej smrti následkom dopravnej nehody došlo k nesmierne závažnej ujme. Žalobcovia do budúcna sú ochudobnení o rodinný život a došlo i k citovej strate, keďže smrťou stratili lásku a radosť prežívanú s rodičmi a deťmi. Žalovaný svojim protiprávnym konaním zasiahol do osobnostných práv žalobcov a to do ich práva na súkromný a rodinný život. Ide o závažný zásah do práva na ochranu ich osobností a keďže žiadna z morálnych foriem nie je postačujúca, sú dané predpoklady pre priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch. Je nepochybné, že ujma, ktorá žalobcom vznikla, by na ich mieste každá iná osoba považovala za ujmu objektívne závažnú, teda takú, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledku považuje za značnú. V danom prípade došlo protiprávnym konaním žalovaného k nezvratnému a závažnému následku. Citová, morálna a sociálna ujma žalobcom je v príčinnej súvislosti s protiprávnym konaním žalovaného. Základnými kritériami určenia výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch v dôsledku neoprávneného zásadu do práva na ochranu osobnosti, sú závažnosť vzniknutej ujmy, ako i okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (ktoré môžu byť významné tak u osoby postihnutej ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila). V dôsledku neoprávneného zásahu žalovaného došlo v danom prípade k násilnému pretrhnutiu silných rodinných a citových väzieb, vyplývajúcich z intenzity vzťahu so zomrelými. Táto intenzita bola daná významnou citovou naviazanosťou. Štvorčlenná rodina spoločne fungovala, prekonávala životné prekážky a zdieľala vzácne chvíle rodinného spolužitia. Okrem psychickej bolesti, ktorá v prípade straty veľmi blízkeho človeka je často vnímaná ako neznesiteľná, fyzická, obmedzujúca aktivity pozostalého, vyžadujúca i medikamentóznu liečbu, boli žalobcovia zasiahnutí stratou osôb, ktoré boli v mladom veku a v dobrom zdravotnom stave a nepochybne plnila v rodine nezastupiteľnú úlohu. Rodičia prišli o pomoc, oporu a citový vzťah, na ktorých je človek existenčne závislý a ich absencia sa negatívne prejaví nielen vo sfére osobnostného prežívania, ale významným spôsobom ovplyvní celý život človeka. Strata takéhoto člena rodiny predstavuje nenávratnú deštrukciu medziľudských väzieb, vytvárajúcich základ rodinného života. Následkom toho je fatálna zmena fungujúcej štvorčlennej rodiny.

5. Súd prvej inštancie porovnal výšku primeranej nemajetkovej ujmy s rozsudkom Okresného súdu Trnava č. k. 19C/166/2016-209 zo 6. decembra 2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10Co/149/2018 z 30. apríla 2019 bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy za smrť dcéry a sestry pozostalej matke v sume 45.000,- Eur a pozostalej sestre v sume 35.000,- Eur, rozsudkom Okresného súdu Trnava sp. zn. 13C/126/2010-267 z 1. októbra 2014 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 24Co/368/2015-311 z 1. júla 2015 bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 40.000,- Eur za smrť manželky žalobcu, v dôsledku protiprávneho úkonu zodpovedného subjektu (fyzickej osoby), spočívajúceho v porušení pravidiel cestnej premávky. Rozsudkom OS ZV 9C/174/2015 s KS BB 14Co/19/2017 bola pozostalej manželke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 40.000,- Eur, plnoletým deťom 17.000,- Eur a 20.000,- Eur (autobus nedal prednosť v jazde motocyklu), rozsudkom

OS PP 9C/45/2011 s KS PO 21Co/137/2017 bola pozostalej manželke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 40.000,- Eur a plnoletým deťom každému vo výške 20.000,- Eur (zrážka v protismere), rozsudkom OS NM 7C/151/2008 v spojení s KS TN 6Co/810/2014 (NS SR 1Cdo/117/2017) bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy pozostalému manželovi 70.000,- Eur, pozostalým deťom každému vo výške 100.000,- Eur (chodec na prechode), OS NT 10C/88/2009 v spojení s KS NT 9Co/330/2012 priznal každému z rodičov 90.000,- Eur, každému zo súrodencov 10.000,- Eur (nemocnica, nesprávna zdravotnícka starostlivosť), OS BA IV 24C/239/2013 pozostalej matke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 50.000,- Eur (nehoda s opitým vodičom s viacerými mŕtvymi, medzi nimi 23-ročný syn), OS BA II 18C/276/2008 s KS BA 4Co/470/2011 pozostalým rodičom 19-r. dcéry priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 49.790,- Eur (správca cesty), OS MT 11C/40/2013 s KS ZA 7Co/578/2014 pozostalému manželovi a otcovi priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 45.000,- Eur (náraz nákladného vozidla do pred ním idúceho osobného vozidla), rozsudkom OS BA II 18C/76/2012 s KS BA 6Co/217/2014, NS SR 6Cdo/92/2015 pozostalým rodičom priznaná náhrada nemajetkovej ujmy každému vo výške 40.000,- Eur (zrazená chodkyňa na prechode pre chodcov, prekročená rýchlosť), OS BR 2C/61/2010 s KS BB 12Co/465/2014 pozostalý manžel a deti, každému priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 33.500,- Eur (rýchlosť v obci, do protismeru), OS SL 2C/204/2010 s KS PO 20Co/188/2012 pozostalí rodičia, každému z nich priznaná suma 33.000,- Eur (prevádzkovateľ lyžiarskeho strediska), OS TT 12C/71/2009, KS TT 24Co/479/2012 pozostalému otcovi priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 25.000,- Eur (chodec na diaľnici v strednej opitosti, zomrelý 18-ročný syn), OS TO 6C/143/2015, KS NT 5Co/264/2017 pozostalej matke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 25.000,- Eur (náraz do chodkyne 23-ročnej spolužijúcej dcéry na prechode pre chodcov), OS HU 12C/60/2011 s KS PO 17Co/212/2015 pozostalým rodičom plnoletého dieťaťa priznaná náhrada nemajetkovej ujmy každému z nich 20.000,- Eur (alkohol, zrazený chodec, vodič bez oprávnenia). V rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva Kontrová proti SR bola priznaná pozostalej matke dvoch maloletých detí náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 25.000,- Eur (neoprávneným zásahom bolo nekonanie štátnych orgánov, vedúce k nezabráneniu trestnému činu). Nálezom Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2844/14 z 22. decembra 2015 bol zrušený rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 18. mája 2014 č. k. 30Cdo/2535/2013-529, ako i rozsudok Vrchného súdu v Olomouci zo 14. decembra 2012 sp. zn. 1Co/157/2012-412, predmetom ktorých bol neoprávnený zásah do práva na súkromie sťažovateliek smrťou syna a brata, spôsobenou v súvislosti s postupom lekárov nemocnice non lege artis, priznané čiastky náhrady nemajetkovej ujmy boli vo výške 1.700.000,- Kč a 1.000.000,- Kč (s konštatovaním o. i., že pre sťažovateľky je ťažko pochopiteľné, že v niektorých prípadoch, z ich hľadiska menej závažných, dosahujú čiastky peňažnej satisfakcie porovnateľnú úroveň s náhradami za nemajetkovú ujmu spôsobenú úmrtím blízkeho, pričom takúto nemajetkovú ujmu pociťujú pozostalí veľmi úkorne a o to viac naliehavou sa javí potreba, aby výška náhrady bola z pohľadu sťažovateliek spravodlivo stanovená). Prisúdená náhrada nie je zjavne neprimeraná okolnostiam prípadu, zohľadňujúc životnú úroveň v krajine a nepredstavuje ani prostriedok neprípustného obohacovania. Žalovanou je poisťovňa, ktorej úlohou je plniť na základe poistenia. Výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy je spôsobilá kompenzovať vzniknutú ujmu v zmysle jej zmiernenia na spravodlivom a slušnom základe. V prevyšujúcej časti priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy bola preto správne súdom prvej inštancie žaloba zamietnutá, z dôvodu neprimeranosti navrhovanej peňažnej náhrady žalobcami. Súd prvej inštancie bol toho názoru, že suma 50.000,- Eur pre každého zo žalobcov v 1. a 2. rade a suma 10.000,- Eur pre každého zo žalobcov v 3. a 4. rade, je zodpovedajúca ujme, ktorá im bola spôsobená a tiež priznanie týchto súm sa neodchyľuje od praxe súdov vyšších inštancií, ktoré rozhodovali v obdobných prípadoch. Najvyšší súd SR v uznesení zo dňa 23.2.2011 sp. zn. 5MCdo/7/2010 uviedol, že pri uplatnení nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je žalobca povinný v návrhu na začatie konania uviesť jeho požadovanú výšku. Z povahy tohto nároku však vyplýva, že presné stanovenie výšky plnenia je závislé vždy od úvahy súdu. Je preto spravodlivé, aby až súdom prisúdená výška plnenia (nie žalobcom v návrhu uplatňovaná) bola braná za základ pre výpočet jednotlivých trov konania, vrátane tarifnej hodnoty pre určenie základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v prípade, že strana je zastúpená advokátom, lebo až vtedy je známa hodnota sporu. Podľa tohto kritéria môže súd priznať náhradu trov konania v plnej výške aj v prípade, ak súd priznal nárok úspešnej strane, nie však v požadovanej výške. Ide o prípady, keď výška nároku závisí od úvahy súdu. Príkladom je náhrada nemajetkovej ujmy v sporoch o ochranu osobnosti, určenie, že bola porušená zásada rovnakého zaobchádzania a povinnosť žalovaného sa ospravedlniť. Priznané boli, ale náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch nebola priznaná v požadovanej výške.

6. Voči tomuto rozsudku podal prostredníctvom právneho zástupcu odvolanie žalovaný z dôvodov podľa ust. § 365 ods. 1 písm. d) a h) CSP s tým, že sa domáha, aby odvolací súd zmenil napadnutý

rozsudok súdu prvej inštancie tak, že tento bude zodpovedať zásadám preskúmateľnosti, proporcionality a primeranosti.

7. Odvolanie odôvodnil tým, že napadnutý rozsudok je zaťažený vadou nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti v časti priznávania nemajetkovej ujmy žalobcom. Aj keď je pravdou, že súd prvej inštancie priznal oproti žalobe sumy v zníženej výške, v rozsudku absentujú relevantné a presvedčivé dôvody či úvahy, ako súd prvej inštancie k týmto sumám dospel, a ktoré konkrétne skutkové okolnosti na strane toho-ktorého žalobcu ho k takémuto rozhodnutiu viedli. Žalovaný má za to, že nie je postačujúce konštatovanie, že žalobcom vznikla ujma, ktorú čo do základu žalovaný v žiadnom prípade nespochybňuje. V prípade výšky však súd musí presvedčivo a najmä preskúmateľne uviesť, akými konkrétnymi úvahami sa riadil, a aké okolnosti zohľadnil na strane každého zo žalobcov, nepostačujú len všeobecné konštatovania aplikovateľné na každý jeden obdobný prípad en bloc. V tomto smere je potom takisto nepostačujúce, alebo nedôvodné, poukazovať viac-menej výlučne na rozhodovaciu činnosť v iných, síce obdobných, ale individuálne zakaždým odlišných prípadoch. Súd prvej inštancie zároveň nereflektoval na skutočnosť, že pri priznávaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je nevyhnutné zohľadniť, resp. sa minimálne vysporiadať, so skutočnosťou, že žalobcom bolo dané určité zadosťučinenie aj právoplatným trestným odsúdením pôvodne žalovaného v 1. rade, a jeho ospravedlnením. Uvedeným sa však súd prvej inštancie nezaoberal, a rozsudok tak nemožno považovať za riadne odôvodnený. Vo vzťahu k tomu potom súd prvej inštancie vec aj nesprávne právne posúdil, v rozpore s požiadavkami podľa § 13 ods. 2 a 3 OZ. Zároveň považuje za nesprávne, pokiaľ sa súd prvej inštancie v rozsudku nezaoberá aj okolnosťami na strane pôvodne žalovaného 1, ktoré sú takisto relevantné pri priznávaní náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, nakoľko táto má byť priznávaná v súlade so zásadou proporcionality a spravodlivosti, a to aj vo vzťahu k osobným a majetkovým pomerom pôvodne žalovaného 1. Platí pritom, že jednej strane priznávaná výška náhrady nemajetkovej ujmy by nemala byť marginálna vo vzťahu k žalobcom, ale na druhej strane ani likvidačná pre pôvodne žalovaného 1. Vo vzťahu k žalovanému pritom v zmysle § 4 ods. 2 Zákona o PZP platí, že tento plní výlučne za pôvodne žalovaného 1, ako pôvodcu zásahu, kde je potom na mieste, aby OS skúmal a zohľadnil okolnosti na strane pôvodne žalovaného 1, čo však OS neurobil.

8. K odvolaniu žalovaného sa prostredníctvom právnej zástupkyne vyjadrili žalobcovia 1 až 4 a uviedli, že toto odvolanie je len opakovaním odvolania, ktoré žalovaný 2 podal 26.11.2018, a to z veľkej časti doslovným opísaním tohto odvolania. Prvostupňový súd svoje rozhodnutie podrobne odôvodnil, zaoberal sa všetkými skutočnosťami i okolnosťami, ktorých vyhodnotenie má svoj odraz v rozhodnutí samotnom. Tvrdenie žalovaného 2 o nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti rozsudku je účelové, ničím nie je podložené a je nekonkrétne. Tvrdenie žalovaného 2, že súd nereflektoval skutočnosť, že žalobcom bolo dané určité zadosťučinenie aj právoplatným trestným odsúdením žalovaného 1, je nepravdivé. Rovnako neobstojí ani tvrdenie žalovaného 2, že výška priznanej náhrady nie je v súlade so zásadou proporcionality a spravodlivosti. Prvostupňový súd sa všetkými týmito hľadiskami podrobne zaoberal a svoje úvahy v rozsudku podrobne popísal. Žalobcovia sa podrobne k týmto námietkam žalovaného 2 vyjadrili už vo svojich podaniach z 18.12.2018 a 1.12.2022, na ktorých žalobcovia trvajú. Ako bolo uvedené, žaloba bola podaná 28.2.2014, čo je viac ako 10 rokov. Odvolanie žalovaného 2 vzhľadom na horeuvedené sa javí ako odvolanie podávané len v úmysle oddialiť právoplatné rozhodnutie v tejto veci. Navrhli napadnuté rozhodnutie potvrdiť.

9. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávneným subjektom - stranou, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP), proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že podané odvolanie má zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 CSP) a že odvolateľ použil zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 písm. d) a h) CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie v medziach daných rozsahom (§ 379 CSP) a dôvodmi odvolania (§ 380 ods.1 CSP), s prihliadnutím ex offo na prípadné vady týkajúce sa procesných podmienok, ktoré ale nezistil (§ 380 ods. 2 CSP), pritom viazaný skutkovým stavom ako ho zistil súd prvej inštancie bez potreby zopakovať alebo doplniť dokazovanie (§ 383 CSP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario), keď miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku bolo oznámené na úradnej tabuli a na webovej stránke súdu minimálne 5 dní pred jeho vyhlásením (§ 219 ods. 3 CSP) a dospel k záveru, že odvolaniu nie je možné priznať úspech, keďže rozsudok súdu prvej inštancie je vo výrokoch I. a III. vecne správny, v dôsledku čoho boli splnené podmienky pre jeho potvrdenie v zmysle § 387 ods. 1 CSP.

10. Predmetom prieskumu odvolacieho súdu je posúdiť napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v kontexte odvolacích dôvodov uplatnených žalovaným, a to so zameraním na posúdenie, či súd prvej inštancie dospel k správnemu záveru ohľadom výšky priznanej nemajetkovej ujmy. Výrok II., ktorým súd v ostatnej časti žalobu zamietol odvolacím napadnutý nebol, nadobudol právoplatnosť a nepodliehal odvolaciemu prieskumu.

11. Podľa § 13 ods. 1 až 3 OZ, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie. (ods. 1) Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. (ods. 2) Výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. (ods. 3)

12. Podľa § 387 ods. 2 CSP, ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

13. Pretože odvolací súd preberá súdom prvej inštancie zistený skutkový stav pokiaľ ide o zistené skutočnosti právne rozhodné pre posúdenie žalobcami uplatneného nároku a pretože v celom rozsahu zdieľa i jeho právny záver vo veci, pričom sa stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, s poukazom na ust. § 387 ods. 2 CSP odvolací súd konštatuje správnosť jeho dôvodov a odkazuje na (výstižné, správne a presvedčivé) odôvodnenie písomného vyhotovenia preskúmavaného rozsudku. Odvolací súd nenachádza dôvod, pre ktorý by sa mal od skutkových alebo právnych záverov súdu prvej inštancie odchýliť a nemôže preto dať za pravdu odvolateľovi. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia, vychádzajúc z odvolacej argumentácie odvolateľa, dopĺňa iba nasledovné:

14. Odvolateľ namieta, že v rozsudku absentujú relevantné a presvedčivé dôvody či úvahy, ako súd prvej inštancie k sumám priznanej náhrady nemajetkovej ujmy dospel, a ktoré konkrétne skutkové okolnosti na strane toho-ktorého žalobcu ho k takémuto rozhodnutiu viedli. Po preskúmaní napadnutého rozsudku má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie v bodoch 24. – 25. a 28. až 39. odôvodnenia presvedčivým spôsobom popísal dôvody, ktoré ho viedli k tomu, že žalobcom 1 a 2 priznal náhradu nemajetkovej ujmy každému po 50.000,- eur a žalobkyniam 3 a 4 každej po 10.000,- eur. Vychádzal pritom z toho, že žalobcovia 1 a 2 boli deťmi zosnulých, pričom o svojich rodičov prišli v mladom veku. Zohľadnil nezastupiteľnú úlohu rodičov v živote dieťaťa, fatálnu zmenu v živote tejto štvorčlennej rodiny, ktorá nastala v dôsledku ich smrti. Pri žalobkyniach 3 a 4 súd prvej inštancia zohľadnil, že prišli o svoje deti, resp. zaťa a nevestu, ich osobnostná sféra bola zasiahnutá nielen touto stratou, teda pretrhnutím väzby s vlastným dieťaťom, ale aj tým, že na nich prešla morálna aj faktická zodpovednosť a povinnosť postarať sa o svojich vnukov (žalobcov 1 a 2). Z pohľadu odvolacieho súdu je potrebné vziať na zreteľ, že rozsudok netvorí len záverečné právne posúdenie uplatneného nároku (body 22. až 39. odôvodnenia), ale je potrebné naň nahliadať komplexne, v celom jeho rozsahu a v kontexte vykonaného dokazovania (bod 10. až 14. odôvodnenia rozsudku). Súd prvej inštancie mal za preukázané, že v čase smrti svojich rodičov mal žalobca 1 len 12 rokov a žalobkyňa 2 len 8 rokov. S rodičmi žili v rodinnom dome, po ich smrti sa presťahovali k svojej starej matke – žalobkyni 3, ktorá im zabezpečovala starostlivosť. Starala sa o nich však aj žalobkyňa 4, ktorá ich týždenne navštevovala a finančne im pomáhala. Z pohľadu odvolacieho súdu, súd prvej inštancie dostatočne zrozumiteľne a presvedčivo odôvodnil, v čom videl potrebu priznať náhradu nemajetkovej ujmy žalobcom 1 a 2 vo výške 50.000,- eur každému a žalobkyniam 3 a 4 vo výške 10.000,- eur, pričom je nepochybné, že hoci rozmer utrpenej citovej ujmy nie je vyčísliteľný, u žalobcov 1 a 2, ktorí obaja prišli v mladom veku o rodičov bolo potrebné zohľadniť, že rodič zohráva v živote dieťaťa nenahraditeľnú úlohu. Rodič svojím spôsobom formuje osobnosť dieťaťa, podieľa sa na jeho výchove, osobnom a citovom vývoji a neposlednom rade predstavuje pre dieťa útočisko, ochranu, podporu a zdroj lásky a pochopenia, o čo žalobcovia 1 a 2 definitívne prišli. Priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 50.000,- eur pre každého z ich je preto primeraná a adekvátna. U žalobkýň 3 a 4 bolo namieste zohľadniť, že u oboch išlo o stratu dospelého dieťaťa, preto priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 1/5 v porovnaní s náhradou nemajetkovej ujmy priznanej maloletým pozostalým deťom, bola adekvátna. Skutočnosť, že súd prvej inštancie pri odôvodnení výšky náhrady nemajetkovej ujmy poukázal na množstvo judikátov, ako aj rozhodnutí súdov v obdobných veciach ešte neznamená, že nezohľadnil osobitosti daného prípadu. Naopak, je zrejmé, že súd prvej inštancie skúmal kritéria určovania výšky

nemajetkovej ujmy aj vo svetle rozhodnutí vyšších súdnych autorít, pričom vzal do úvahy najmä to, že voľná úvaha súdu pri určovaní tejto náhrady nesmie byť bezbrehá a porovnal výšku priznanej náhrady aj vo vzťahu právoplatných rozhodnutí iných súdov v obdobných veciach.

15. Ďalej odvolateľ namietal, že súd prvej inštancie nereflektoval na skutočnosť, že pri priznávaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je nevyhnutné zohľadniť, že žalobcom bolo dané určité zadosťučinenie aj právoplatným trestným odsúdením pôvodne žalovaného 1 a jeho ospravedlnením. Po preskúmaní napadnutého rozhodnutia má odvolací súd za to, že touto otázkou sa súd prvej inštancie zaoberal a v bode 37. odôvodnenia zhrnul, že hodnota straty rodinného života, ako i hodnota ľudského života, nie je vyčísliteľná v peniazoch a peniazmi za takúto ujmu nemožno poškodeným osobám poskytnúť skutočnú satisfakciu, ale možno ňou ujmu aspoň zmierniť, pričom morálne zadosťučinenie ako postačujúca satisfakcia vôbec neprichádza v týchto prípadoch do úvahy. Z uvedeného je možné vyvodiť, že súd prvej inštancie nepovažoval akúkoľvek morálnu satisfakciu, či už vo forme ospravedlnenia, alebo odsúdenia pôvodne žalovaného 1 za postačujúcu, preto pristúpil k tomu, že postupoval podľa § 13 ods. 2 OZ a priznal žalobcom náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, s čím sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožňuje.

16. Následne odvolateľ namietal, že súd prvej inštancie sa nezaoberal okolnosťami na strane pôvodne žalovaného 1, ktoré sú takisto relevantné pri priznávaní náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, a to aj vo vzťahu k osobným a majetkovým pomerom pôvodne žalovaného 1. Platí pritom, že jednej strane priznávaná výška náhrady nemajetkovej ujmy by nemala byť marginálna vo vzťahu k žalobcom, ale na druhej strane ani likvidačná pre pôvodne žalovaného 1. Tu odvolací súd poukazuje na bod 38. odôvodnenia rozsudku, z ktorého je zrejmé, že súd prvej inštancie zohľadnil životnú úroveň v krajine a mal na zreteli aj to, že náhrada nemajetkovej ujmy nesmie slúžiť ako prostriedok neprípustného obohacovania. Uvedené bolo tiež dôvodom, prečo súd prvej inštancie priznal žalobcom 1 a 2 náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 50.000,- eur a nie vo výške 100.000,- eur, ktorých sa domáhali žalobou. Navyše odvolací súd zdôrazňuje, že pôvodne žalovaný 1 výslovne uviedol, že s právnym názorom ako aj rozsudkami súdu I. a II. stupňa sa stotožňuje a pokiaľ ide o výšku nemajetkovej ujmy, žiadal, aby súd postupoval podľa obdobných vecí a po vykonaní dokazovania sám rozhodol o jej výške. Takisto je potrebné zdôrazniť aj to, že pôvodne žalovaný 1 voči rozsudku č.k. 8C/102/2014-320, ktorým výrokom I. súd rozhodol tak, že žalovaní 1 a 2 sú povinní solidárne zaplatiť žalobcom 1 a 2 každému po 50.000,- eur a žalobcom 3 a 4 každému po 10.000,- eur, do troch dní od právoplatnosti rozsudku, odvolanie nepodal. Odvolací súd nevidí dôvod, prečo by mal súd prvej inštancie nad rámec skúmať majetkové pomery pôvodne žalovaného 1, keď tento ich zohľadniť ani nežiadal a vzhľadom na to, že nepodal odvolanie voči č.k. 8C/102/2014-320, ktorým bol zaviazaný na náhradu nemajetkovej ujmy v identickom rozsahu ako v napadnutom rozsudku, je zrejmé, že nemal voči výške náhrady nemajetkovej ujmy žiadne výhrady. Plnenie zo strany žalovaného 2 - ako poisťovne - nepochybne pre žalovaného 2 likvidačné nie je, preto uvedenú odvolaciu argumentáciu považoval odvolací súd za nedôvodnú.

17. Z pohľadu odvolacieho súdu rozhodnutie súdu prvej inštancie týkajúce sa žalovaným 2 v odvolaní namietaných skutočností je vyčerpávajúco, správne skutkovo a právne zdôvodnené a zodpovedá všetkým požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil, pričom dal i odpoveď na podstatné (zásadné) otázky a námietky oboch strán. Z odôvodnenia jeho rozhodnutia nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu.

18. Na základe vyššie uvedeného po vyčerpaní odvolacej argumentácie, odvolací súd rozhodnutie v napadnutom výroku I. ako vecne správne, vrátane závislého a vzhľadom na spôsob rozhodnutia aj vecne správneho výroku III. o trovách konania, ktorého správnosť odvolateľ v odvolaní ani osobitne nenamietal, v zmysle § 387 ods. 1 CSP, potvrdil.

19. Podľa § 396 ods. 1 CSP, ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie.

20. Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

21. Podľa § 262 ods. 2 CSP, o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

22. O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa ustanovení § 255 ods. 1 v spojení s ustanovením § 396 ods. 1 CSP tak, že úspešným žalobcom 1 až 4 priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanému v plnom rozsahu, s tým, že odvolací súd nezistil dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by odôvodňovali postup podľa § 257 CSP.

23. Senát odvolacieho súdu toto rozhodnutie prijal pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).
Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak
a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).
Dovolanie je podľa § 421 CSP prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,
a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).
Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).
Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak
a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).
Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).
Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).
Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).
Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).
Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).
Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).
Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).
V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).
Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je
a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).
Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).
Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).
Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).
Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).
Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).
Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 CSP).
Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP).
V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP).